

Klassijuhataja ja tugispetsialistide koostööst koolis

Lemme Randma

Viimsi Kool, tugikeskuse juhataja

Oma ettekandes keskendusin ma konkreetset kahe rolli – klassijuhataja ja tugispetsialistide – koostööle ja seadsin fookuse nende osale koolikultuuris.

Koolikultuur – *school culture* – normide, väärtuste, tõekspidamiste, rituaalide, sümbolite ja lugude kogum, mis moodustab kooli „oma näo”. (Lindahl, 2006)

Koolikultuuri määratletakse ka kui ajalooliselt edasi antud tähendusmustreid, mis sisaldavad koolikogukonna liikmete poolt mõistetavaid norme, väärtusi, tõekspidamisi, tseremooniaid, rituaale, traditsioone, müüte, ja mis kujundavad inimeste mõtlemist ja tegevust. (Stolp, Smith 1994).

Kooliga seoses on olulisemad valdkonnad kasvatuskultuur, pedagoogiline kultuur, õpikultuur ja organisatsioonikultuur. Koolikultuuris eristatakse ka näiteks selliseid aspekte nagu hariduse või õppimise väärtustamine, kuuluvustunne, petmiskultuur, õpetajate implitsiitsed teooriad (kui osa kultuurist).

Koolikultuur väljendub väärtustes, suhetes, strateegiates, tegevustes ... Koolikultuur väljendub ka selles, kuidas toimub koolis kommunikatsioon ja kuidas suhestutakse probleemidesse ja kuidas neid lahendatakse. Viimases osas on võtmeisikuks koolis klassijuhataja, kes on oma klassi osas kommunikatsioonijuht õpilaste, vanemate, aineõpetajate ja tugispetsialistide vahel.

Mõlemad rollid on koolis seda efektiivsemad, kuivõrd neil on olemas juhtkonnapoolne toetus. See tähendab usaldust. Kui usaldust ei ole, siis on raske võtta ka vastutust.

Klassijuhataja roll tuleb meil kaasa kaugemast ajast. Hetkel ei ole selle määratlust lahti kirjutatud. See töö on määratud vaid lisatööna, lisatasuga. Erinevates koolides on erinevad ametijuhendid – kui on. Samal ajal on ootused klassijuhatajale väga kõrged. Seda nii õpilastel (klassil), vanematel, juhtkonnal, jt.

Klassijuhataja on juht koolis – keskastme juht. Tema juhtida on õpilasgrupp (konkreetne klass, mille klassijuhataja ta on) ja nende laste vanemad. Samuti koordineerib ta selle klassi aineõpetajate koostööd ja on partner tugikeskuse spetsialistile.

Klassijuhataja on see inimene, kes kõige rohkem tunneb oma õpilasi. Eelpool mainitud sidusrühmade kaasabil koondub temale üldpilt oma klassi üldisest profiilist (õpistiilid, aktiivsus jm), andekustest, võimetest, muredest jpm. Siin on kindel ja oluline roll kindlasti ka arenguestlustel – see on ka üks võimalus klassijuhataja ja tugispetsialisti koostööks, mida kasutatakse ehk liiga vähe. Arenguestlust ei tohiks segamini ajada probleemvestlusega.

Klassijuhatajal on võimalus luua klassist ühtne kollektiiv ning tema mõjuvõim ühtsuse loomisel on suurem kui ühelgi teisel inimesel koolis. Sageli jääb siin klassijuhatajal kogemustest ja oskustest puudu. Võimalus on koostööd teha kas sotsiaalpedagoogi või psühholoogiga. Küll on aga oluline see, et klassijuhataja ei astu sellisel juhul kõrvale, vaid on selles töös siiski juht. Spetsialist on vaid tugi. Seega, kui tundi viib läbi keegi teine, siis

klassijuhataja ei tohiks kõrvale astuda. Õppimine on efektiivne selles klassikollektiivis, kus õpilastevahelised suhted on aktsepteerivad ja toetavad.

Õpilaste grupi kõrval ei ole vähemtähtis ka lapsevanemate grupp. Kui vanemad jagavad ühiseid väärtusi, toetavad KÕIKI lapsi, usaldavad õpetajat, toetavad klassi ühistegevusi, on arutlevad ja positiivse suhtumisega, siis on ka lastevaheline suhe positiivsem ja toetavam. Kuidas jõuda sellise üksteisemõistmiseni? Üks variant on selleni jõuda läbi lastevanemate seminaride (nõ klassi lastevanemate koosoleku). Üksteisemõistmiseni jõudmine oleneb aga sellest, millist eesmärki koosolek kannab.

Klassijuhataja on see, kes loob nii laste kui ka vanematega ning ka üheskoos sellise keskkonna, kus saab pidada väärtusdiskussioone (lastevanemate koosolek). Seega on klassijuhataja kommunikatsioonijuht kodu ja kooli vahel.

Tugispetsialiste on koolis väga erinevalt. Suuremates koolides rohkem, väiksemates ehk vähem. Erinev on ka see, kes kuuluvad tugimeeskonda. Kas tugimeeskonna töö on suuresti ainult erivajadustega lastele suunatud või on selles ka palju ennetustööd, mis hõlmab kogu kooli? Võimalused on väga erinevad. Meeskonda võivad kuuluda psühholoog, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, logopeed, kooliõde, noortejuht, huvijuht, abiõpetaja ... Oma erialast lähtuvalt on tugimeeskonda kuuluja ekspert, kes on koostööpartner just klassijuhatajale.

Tugispetsialist on koolis erapooletu osapool nii õpilase, vanema, aineõpetaja ja klassijuhataja osas.

Koostöö ei saa olla eesmärk, vaid vahend eesmärkide täitmiseks. Tugivõrgustikku peaks lapse ümber olema nii palju kui vajalik ja nii vähe kui võimalik. Mõne suure probleemi puhul võib lapse ja tema vanemad üle koormata erinevate spetsialistidega ja erinevate meetoditega. Vaja on aga strateegilist lähenemist, aega ja järjepidevust.

Kindlasti on abi spetsialistist, kuna temal on rohkem aega tegeleda probleemide põhjuste otsimisega. Õpetajal on tundide ajast seda aega palju raskem leida. Konfliktide lahendamine toimub ka klassijuhataja abil sageli tervet klassi analüüsisse ja lahendustesse kaasates.

Selleks, et need osapooled omavahel koostööd saaksid teha peavad nad jagama ja aktsepteerima üksteise väärtusi ja uskumusi, olema peab ühine lähtekoht probleemide lahendamiseks. Nt kas konflikte lahendatakse „paika panemise“ või kujundamise võtmes. Kui need printsiibid ei ole ühised, siis abivajajad jäävad abita. Kui tugispetsialist sekkub probleemi lahendamisse, siis ei saa ta vastutust üle võtta – vastutus jagatakse. Lepitakse kokku, kes mille eest vastutab. See puudutab nii klassijuhataja ja spetsialisti kui ka erinevate spetsialistide vahelist koostööd.

Kooli enda tugispetsialistid saavad kergemini sekkuda, tundes koolikultuuri (kuidas asjad käivad) ja neil on lihtsam teha ka muutusi, kui on näha, et midagi ei tööta. Koolivälisel spetsialistil on hea anda erinevat vaatenurka, kuna ta ei kuulu organisatsiooni ja võib näha midagi, mida seestpoolt ei oska tähele panna.

Kokkuvõtteks võin öelda, et need kaks rolli on paljuski koolikultuuri loojad erinevate siht- ja sidusrühmade vahel. Seda just suhtlemise, konfliktide ja probleemide lahendamise tasemel.